Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Esikunta
Mika Susi

Eduskunta
Hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

Asiantuntijalausunto 1 (2)

25.10.2018

Viite: Asiantuntijapyyntönne 18.10.2018

HE 202/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle siviilitiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi

Elinkeinoelämän keskusliitto EK pitää perusteltuna tiedustelutoiminnan saattamista sääntelyn piiriin. Koko hankkeen toteutumisen kannalta on ollut merkittävää, että elinkeinoelämällä on ollut mahdollisuus osallistua Suomen turvallisuuden kannalta tärkeän lainsäädäntökokonaisuuden valmisteluun.

Elinkeinopoliittiset kysymykset on huomioitava viranomaisten uusia tiedustelutoimivaltuuksia koskevassa sääntelyssä tarkasti, sillä kansainvälisessä kilpailussa investoinnit hakeutuvat turvalliseen, vakaaseen ja ennustettavaan ympäristöön. Siksi valmistelun yhteydessä on pyritty varmistamaan, ettei sääntely heikennä yritysten kilpailukykyä tai yritysten toimintamahdollisuuksia Suomessa.

Tiedustelua koskevassa lainsäädännössä viranomaisten toimivaltuuksien, niiden käytön valvonnan, yksilöiden perusoikeuksien ja elinkeinopoliittisten kysymysten tulee olla tasapainossa. Lainsäädännön ei myöskään tule horjuttaa kansalaisten tai yritysten luottamusta digitaaliseen ympäristöön ja sen luomiin mahdollisuuksiin. **Siksi EK pitää hyvänä, että tiedusteluviranomaisten toimivaltuudet ja niiden käyttämiseen liittyvä päätöksenteko on määritelty lakiehdotuksissa avoimesti ja yksityiskohtaisesti.** Myös kansalaisten yksityisyydensuojaan ja viestinnän luottamuksellisuuteen liittyvät kysymykset on käsitelty kattavasti ja kansainvälisesti vertaillen, eikä sääntely tässä suhteessa näytä poikkeavan negatiivisesti verrokkimaihin nähden.

Lakiehdotuksessa on arvioitu lainsäädäntömuutoksen kansantaloudellisia ja yritysvaikutuksia yleisellä tasolla. Vaikutusten tarkka arviointi on osoittautunut haastavaksi, mutta keskeisiä kysymyksiä ovat sääntelyn aiheuttamat mainekysymykset sekä yksityisille toimijoille asetettavat velvoitteet. Niiltä osin ehdotukset eivät sisällä merkittäviä negatiivisia poikkeavuuksia verrokkimaihin nähden.

EK kuitenkin korostaa, että hyvällä yritysalaisuuden suojalla on huomattava merkitys yritysten toimintaedellytyksille. Tähän liittyen viranomaisten kansainvälistä yhteistyötä koskevan siviilitiedustelulain 57 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan, että Suomen kansallisen edun mukaista ei olisi yrityssalaisuuksien luovuttaminen ulkomaisille tahoille. **EK pitää tätä hyvänä, mutta muistuttaa edelleen, että yritysalaisuuksia koskevasta tiedonluovutusrajoituksesta olisi perusteltua säätää perustelujen sijaan pykälätasolla.**

25.10.2018

EK pitää tervetulleena, että lainsäädäntö antaa mahdollisuuksia yrityksiin kohdistuvien haitallisten toimien tunnistamiseen ja ehkäisemiseen sekä tietojen luovuttamiseen tarvittaessa yksityisille yhteisöille.

Yrityksille asetetaan sääntelyssä erilaisia avustamisvelvoitteita. Avustamisvelvoitteiden tulee olla selkeitä ja oikeasuhtaisia. **EK korostaa, että niiden ei tule esimerkiksi tarkoittaa velvoitteita laitteiden tai tuotteiden tietoturvan heikentämiseen tai rajoituksia salausteknologian käytölle myöskään tulevaisuudessa, vaan velvoitteiden on oltava selkeitä ja ennakoitavia.**

EK on jo aiemmin lausunnoissaan eduskunnan liikenne- ja viestintävaliokunnalle sekä puolustusvaliokunnalle kiinnittänyt huomiota tiettyjen tiedonhankinnan toimivaltuuksien käyttöön liittyvien rajoitusten yhdenmukaistamiseen niiltä osin, joissa ne poikkeavat toisistaan sotilas- ja siviilitiedustelulainsäädäntöjen välillä. Tietoliikennetiedustelua siviilitiedustelussa koskevan lain 22 §:ssä mainitut tiedonsiirtäjän tietojenantovelvoitteet poikkeavat sotilastiedustelulain 95 §:n vastaavista velvoitteista. **EK katsoo, että avustamisvelvoitteet tulee yhdenmukaistaa sotilastiedustelulain mukaiseen muotoon** huomioiden, että kyse on teknisesti sotilastiedusteluviranomaisen suorittamasta toiminnasta, eikä viranomaisten toisistaan poikkeaville avustamisvelvoitteelle ole nähtävissä perustetta. Samoin laitteen, menetelmän tai ohjelmiston poistamista ja asentamista koskevien säännösten yksityiskohtaiset perustelut poikkeavat tosistaan.

EK myös huomauttaa, että avustamisvelvollisille yrityksille tulee aiheutumaan lainsäädännön seurauksena kustannuksia. **Kustannukset tulisi kaikissa tapauksissa korvata yrityksille täysimääräisesti.** Toiminnan kustannusriskin jättäminen yritysten kannettavaksi on ongelmallista. Tiedustelumenetelmien käytön kustannusvastaavuus kannustaisi viranomaisia toimivaltuuksien tuloksekkaaseen käyttämiseen sekä myös kehittämään uusia sujuvampia ja kustannustehokkaita menetelmiä.

EK muistuttaa, että tiedustelutoiminnan tehokkaassa toteutuksessa tarvitaan väistämättä yksityisen sektorin osaamista ja palveluita. Siksi tulee varmistaa, että lainsäädäntö mahdollistaa myös tällaisen toiminnan. Tarve korostuu turvallisten teknologiahankintojen ja palvelutuotannon mahdollisuuksissa sekä omavaraisuuden ja siihen liittyvien huoltovarmuuskysymysten huomioinnissa.

EK korostaa, että tiedustelua koskevan lainsäädännön toimivuuden ja vaikutusten huolellinen seuranta on erittäin tärkeää. Erityisesti lainsäädännön kansantaloudellisten ja yritysvaikutusten seurantaan on tarpeen panostaa, jotta mahdolliset muutostarpeet voidaan huomioida hyvissä ajoin.